ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΙΝΑΚΩΝ xiii

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ xv

ΠΡΟΛΟΓΟΣ xvii

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΚΡΑΤΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ΒΑΣΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ 3

1. Εισαγωγή 3
2. Κοινωνικο-οικονομική εξέλιξη της Ανθρώπινης Δραστηριότητας 3
3. Η παραγωγή του πλούτου: οι συντελεστές παραγωγής και η δομή της οικονομικής δραστηριότητας 4
   3.1 Ο διττός χαρακτήρας της εργασίας 6
   3.2 Η σημασία της παραγωγής 7
   3.3 Η δομή της οικονομικής δραστηριότητας 8
4. Κράτος και κοινωνικές υπηρεσίες 8
5. Εθνικό Εισόδημα και Εθνικές Δαπάνες 9

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΒΑΣΙΚΕΣ ΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ 11

1. Το Κράτος και η επιβολή της εξουσίας του 11
2. Διαφοροποίηση του κράτους από τον ιδιωτικό τομέα 12
3. Κράτος και Οικονομία 13
4. Κράτος και Οικονομικός Σχεδιασμός 14
   4.1 Περιεχόμενο του Οικονομικού Σχεδιασμού 15
5. Δημόσια και ιδιωτικά αγαθά 18
6. Στοιχεία του Δημοσίου Τομέα: Δημόσιοι Φορείς και Δημοσιονομικά Μέσα 18
   6.1 Οι Δημόσιοι Φορείς: Ορισμός και στόχοι 18
   6.2 Κατηγορίες Δημοσίων Φορέων 19
   6.3 Μέσα δράσης των Δημοσίων Φορέων. Δημοσιονομικά Μέσα 21
      6.3.1 Δημόσιες δαπάνες 22

6.3.2 Οι φόροι 22
7. Ο Προϋπολογισμός του Κράτους.....23
7.1 Ο Κρατικός Προϋπολογισμός: εννοιολογικό περιεχόμενο, χρησιμότητα, συστατικά στοιχεία.....23
7.2 Διαφορές του Κρατικού Προϋπολογισμού από τα Δημοσιονομικά Προγράμματα 24
7.3 Ζητήματα που σχετίζονται με τον Κρατικό Προϋπολογισμό 26
7.3.1 Το Ισοζύγιο του Δημόσιου Προϋπολογισμού.....26
7.3.2 Ο Δημόσιος Δανεισμός και το Δημόσιο Χρέος 26
7.4 Οι φάσεις του Δημόσιου Προϋπολογισμού 27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ..... 29
1. Εισαγωγή 29
2. Τα Οικονομικά της Εκπαίδευσης ως επιστημονικός κλάδος..... 30
3. Δαπάνες και Οφέλη από την Εκπαίδευση.....31
3.1 Η φύση των εκπαιδευτικών δαπανών 32
3.2 Τα οφέλη από την Εκπαίδευση.....33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΕΙΔΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ 35
1. Εισαγωγή 35
2. Θετική οικονομική ανάλυση 36
2.1 Η αποτελεσματικότητα στην εκπαίδευση 36
2.1.1 Εξωτερική Αποτελεσματικότητα.....37
I. Ανθρώπινο Δυναμικό και Ανθρώπινο Κεφάλαιο 37
II. Ζήτηση για Εκπαιδευμένο Εργατικό Δυναμικό και «Κοινωνική Ζήτηση»..... 38
III. Δια Βίου Μάθηση - Συνεχής Εκπαίδευση και Κατάρτιση..... 40
2.1.2 Εσωτερική Αποτελεσματικότητα 42
I. Εισροές και εκροές στην Εκπαίδευση 42
II. Σχέση εισροών και αποτελεσματικότητας.....43
III. Κόστος και όφελος..... 44
2.2 Παράγοντες που επηρεάζουν την αποδοτικότητα.....45
3. Δεοντολογική οικονομική ανάλυση 46
3.1 Διανομή 46
3.2 Η Εκπαίδευση ως Μηχανισμός Διαλογής (Educational Screening) – Θεωρίες Διαλογής (Sorting Theories) 47
3.3 Αντισταθμιστική Εκπαίδευση (Compensatory Education) 50

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 Η ΚΡΑΤΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ..... 55

1. Η Χρηματοδότηση της Εκπαίδευσης *55*
2. Το Σύγχρονο Συνταγματικό Πλαίσιο για την Εκπαίδευση – Η Δωρεάν Παιδεία 55
   - 2.1 Το Θεσμικό Πλαίσιο 55
   - 2.2 Το περιεχόμενο της έννοιας της *Δωρεάν Παιδείας* 56
   - 2.3 Κρατική Παρέμβαση και Εκπαίδευση 57
3. Εκπαιδευτικές Δαπάνες 57
   - 3.1 Είδη Δαπανών για την Εκπαίδευση 57
4. Χρηματοδότηση Σχολικών Μονάδων 59
   - 4.1 Κατασκευή, συντήρηση, αναβάθμιση και εξοπλισμός Κτιριακών Εγκαταστάσεων 59
   - 4.2 Μισθοί Διδασκόντων 59
   - 4.3 ΟΤΑ και Σχολική Επιτροπή 60
   - 4.4 Περιουσία των σχολικών μονάδων – Έσοδα από άλλες πηγές 62

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ
Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ - ΓΕΝΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ..... 67

1. Εισαγωγή 67
2. Εννοιολογικοί προσδιορισμοί 67
3. Ο Προγραμματισμός ως διοικητική λειτουργία 69

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ 71

1. Εισαγωγή 71
2. Παράγοντες του εξωτερικού περιβάλλοντος του οργανισμού 72
   - 2.1 Ο χώρος 73
   - 2.2 Το συγκείμενο 77
     - 2.2.1. Διαστάσεις του συγκείμενου 78
3. Παράγοντες του εσωτερικού περιβάλλοντος ενός οργανισμού - Συνιστώσες 97
   - 3.1 Η οργανωτική δομή και διάρθρωση 97
     - I. Μεταβαίνοντας από το εξωτερικό στο εσωτερικό περιβάλλον του οργανισμού 97

II. Το εσωτερικό περιβάλλον του οργανισμού ως αυτοτελές σύστημα. Συνιστώσες του εσωτερικού περιβάλλοντος 98
3.2 Ο χρόνος – εννοιολογικές προσεγγίσεις 100
3.2.1 Διαχείριση του Χρόνου και Προγραμματισμός 102
3.3 Στρατηγική 103

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 Η ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ .. 105
1. Είδη Προγραμματισμού 105
2. Στάδια του Προγραμματισμού 107
3. Υλοποίηση της λειτουργίας του Προγραμματισμού 108
3.1 Το «χάσμα» 108
3.2 Στάδιο Προπαρασκευής: Διερεύνηση των αναγκών του οργανισμού 110
3.2.1. Τεχνικές διερεύνησης του εξωτερικού και του εσωτερικού περιβάλλοντος του οργανισμού 110
I. Διερεύνηση του εξωτερικού περιβάλλοντος 111
II. Διερεύνηση του εσωτερικού περιβάλλοντος 113
3.3 Λήψη αποφάσεων και Προγραμματισμός 114
3.3.1 Ιδιότητες των προγραμμάτων δράσης του οργανισμού 114

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ: ΤΟ ΥΠΕΡ-ΕΠΙΠΕΔΟ 117
1. Μια πρώτη προσέγγιση του όρου «Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός και Προγραμματισμός» 117
2. Ιστορική προσέγγιση της αναδυόμενης ιδέας του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού και Προγραμματισμού 118
3. Εννοιολογική Οριοθέτηση του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού και Προγραμματισμού 122
4. Οι οργανισμοί Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού και Προγραμματισμού στο Υπερ- επίπεδο 126
4.1 Η ΟΥΝΕΣΚΟ 126
4.1.1 ΟΥΝΕΣΚΟ και Εκπαίδευση 127
4.1.2 Το Διεθνές Ινστιτούτο για τον Εκπαιδευτικό Σχεδιασμό και Προγραμματισμό 129
4.2 Ο ΟΟΣΑ 129
4.2.1 Η Εκπαίδευση ως δραστηριότητα του ΟΟΣΑ 131
4.3 Η Διεθνής Τράπεζα 133
4.3.1 Η Διεθνής Τράπεζα και η Εκπαίδευση. Κριτική προσέγγιση 134
4.4 Η Ευρωπαϊκή Ένωση: Ένα άλλο κέντρο Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού και Προγραμματισμού; 139
4.4.1 Ευρωπαϊκή Επιτροπή – Εκπαίδευση και Κατάρτιση 140

4.5 Οι εκπαιδευτικές στρατηγικές των διεθνών οργανισμών για την τρέχουσα δεκαετία (2010-2020) 142
4.5.1 ΟΥΝΕΣΚΟ 142
4.5.2 ΟΟΣΑ 144
4.5.3 Διεθνής Τραπεζα 146
4.5.4 Ευρωπαϊκή Ένωση 148

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10 Ο ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΜΑΚΡΟ- ΚΑΙ ΜΕΣΟ- ΕΠΙΠΕΔΟ 151
1. Μεθοδολογία μελέτης και διερεύνησης της λήψης εκπαιδευτικών αποφάσεων 151
1.1 Η μεθοδολογία του ΟΟΣΑ 151
1.2 Η μεθοδολογία της Ευρωπαϊκής Ένωσης 153
2. Το Μακρο-επίπεδο 154
3. Το Μεσο-επίπεδο 156

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11 Ο ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΩΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ (ΜΙΚΡΟ-ΕΠΙΠΕΔΟ) 161
1. Εισαγωγή 161
2. Οι δεκαετίες 1980 και 1990: Τάσεις και ζυμώσεις στις πολιτικές και τον προγραμματισμό των σχολικών μονάδων. Ο ρόλος του κράτους 163
3. Μοντέλα σχολικού Προγραμματισμού στις δεκαετίες 1980 και 1990 165
3.1 Τα μοντέλα του Knight 165
3.1.1 Το ορθολογικό μοντέλο (the rational model) 166
3.1.2 Το ρεαλιστικό-πραγματιστικό μοντέλο (the pragmatic model) 167
3.1.3 Το επιχειρηματικό μοντέλο (the entrepreneurial model) 168
3.1.4 Το πλευρικό-πλάγιο μοντέλο (the lateral model) 169
3.1.5 Σύνοψη κι αξιολόγηση της τυπολογίας του Knight 170
3.2 Το μοντέλο των Davies και Ellison 171
3.2.1 Το αρχικό μοντέλο (Davies και Ellison,1992) 171
3.2.2 Το μοντέλο των τριών επιπέδων (1995) 172
3.2.3 Το αναθεωρημένο μοντέλο (Davies and Ellison, 1998b) .. 175
3.2.4 Αποτίμηση και κριτική του μοντέλου των Davies and Ellison 181
4. Ο Προγραμματισμός στο κατώφλι της νέας χιλιετίας 186
4.1 Η Αναδυόμενη Στρατηγική (the Emergent Strategy) 186
4.2 Η Στρατηγική Ηγεσία (Strategic Leadership) 186

5. Ο Προγραμματισμός ως διοικητική λειτουργία στην ελληνική σχολική μονάδα. Διερεύνηση της εφαρμογής και των δυνατοτήτων του μέσα από τη βιβλιογραφία 188

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12 ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΟΥΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 193
1. Εισαγωγή 193
2. Εννοιολογική προσέγγιση – Λόγοι δημιουργίας - Αποτελέσματα 193
3. Κοινωνικές ανισότητες και εκπαίδευση – Αναπαραγωγή της κοινωνικής διαστρωμάτωσης 196

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13 Η ΤΕΧΝΙΚΗ-ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (ΤΕΕ) ΚΑΙ Η ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ - Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 199
1. Εισαγωγή 199
2. Η Τεχνική – Επαγγελματική Εκπαίδευση ως σύστημα 200
3. Η κοινωνικο-πολιτική διάσταση της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και το θεωρητικό της υπόβαθρο 201
4. Η Οικονομική Διάσταση της Τεχνικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης 202
5. Η Οργάνωση κι ο Προγραμματισμός ως ουσιώδεις λειτουργίες στην Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση 203
6. Η ελληνική πραγματικότητα: ερευνητικά συμπεράσματα και κριτικός σχολιασμός 205

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14 ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ 211
1. Εισαγωγή 211
2. Αντισταθμιστική Εκπαίδευση και Προσχολική Ηλικία. Το «παράδειγμα» των ΗΠΑ 212
3. Προγράμματα Αντισταθμιστικής Προσχολικής Εκπαίδευσης στις ΗΠΑ και χρηματοδότησή τους 213
4. Ο ρόλος και οι οδηγίες του ΟΟΣΑ 216
5. Η Προσχολική Μέριμνα στην Ευρώπη στη δεκαετία 2010-2020 219

ΠΙΝΑΚΑΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ 223

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ
ΣΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΙΝΑΚΩΝ

1. Πίνακες

Πίνακας 1: Ο κύκλος του Κρατικού Προϋπολογισμού 28

Πίνακας 2: Η μεθοδολογία του ΟΟΣΑ για την κατηγοριοποίηση των εκπαιδευτικών συστημάτων ανάλογα με το επίπεδο λήψης αποφάσεων - Δείκτης D.6 (2012) 152

Πίνακας 3: Βασικοί εκπαιδευτικοί στόχοι μιας γαλλικής Περιφέρειας. 158

Πίνακας 4: Στρατηγικές Προθέσεις μιας σχολ. μονάδας.....177

Πίνακας 5: Παράδειγμα περαιτέρω ανάλυσης μιας Στρατηγικής Πρόθεσης για ένα Δημοτικό Σχολείο ή ένα Γυμνάσιο/Λύκειο 178

Πίνακας 6: Παράδειγμα Φύλλου Σχεδιασμού ενός Στρατηγικού Προγράμματος για ένα Δημοτικό Σχολείο ή ένα Γυμνάσιο/Λύκειο 179

2. Σχήματα

Σχήμα 1: Συστατικά Μέρη του Γενικού Κρατικού Προϋπολογισμού 24

Σχήμα 2: Παράγοντες του εξωτερικού περιβάλλοντος ενός οργανισμού που επιδρούν στη διαδικασία του Προγραμματισμού. 73

Σχήμα 3: Τα επίπεδα ανάλυσης της διάστασης του χώρου. 75

Σχήμα 4: Συνάρτηση των στοιχείων του συγκείμενου και των επιπέδων του χώρου 78

Σχήμα 5: Η θέση ενός οργανισμού στο μακρο-επίπεδο..... 90

Σχήμα 6: Συνιστώσες του εσωτερικού περιβάλλοντος του οργανισμού..... 99

Σχήμα 7: Ανάλυση PESTEL 111

Σχήμα 8: Υπόδειγμα ανάλυσης σχέσεων οργανισμού και εξωτερικού περιβάλλοντος..... 112

Σχήμα 9: Ο Προγραμματισμός των δραστηριοτήτων της γαλλικής Περιφέρειας Aix-Marseille ανά επίπεδο διοίκησης..... 157

Σχήμα 10: Στόχοι στο επίπεδο της σχολικής μονάδας στη Γαλλία, Περιφέρεια Aix-Marseille 159

Σχήμα 11: Κύκλος ορθολογικού Προγραμματισμού της σχολικής μονάδας. 167

Σχήμα 12: Η κατηγοριοποίηση του Knight..... 170

Σχήμα 13: Το αρχικό μοντέλο των Davies και Ellison..... 173

Σχήμα 14: Το μοντέλο των τριών επιπέδων 174

Σχήμα 15: Το αναθεωρημένο μοντέλο.....176

Σχήμα 16: Διαμόρφωση στόχων και λειτουργικών σχεδίων σύμφωνα με τους Davies and Ellison, 1999. 180

Σχήμα 17: Επαγγελματικό Λύκειο, Διάρθρωση Τεχνολογικού Τομέα 207